

Anna WOLAK-TUZIMEK

Efektywność działalności małych i średnich przedsiębiorstw (MSP)

Małe i średnie przedsiębiorstwa są jednym z wiodących sektorów gospodarki polskiej, gdyż stanowią ponad 99% wszystkich przedsiębiorstw w kraju.

Pojęcie małych i średnich przedsiębiorstw zostało zdefiniowane na podstawie zalecenia Komisji Europejskiej nr 2003/361/WE z 6 maja 2003 r., wprowadzonego do praktyki rozporządzeniem z 2004 r.¹. W Polsce zalecenie to ujęto w ustawie z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej².

Według definicji wyróżniane są też mikroprzedsiębiorstwa. Są to jednostki, które w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych³ spełniały następujące warunki:

- wykazywały średniorocznie mniej niż 10 osób pracujących oraz
- osiągnęły roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający 2 milionów euro (równowartość w zł) albo sumy aktywów ich bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości 2 milionów euro (równowartość w zł).

Do małych przedsiębiorstw zaliczane są takie, które w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych⁴:

- wykazywały średniorocznie mniej niż 50 osób pracujących oraz
- osiągnęły roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający 10 milionów euro (równowartość w zł) albo sumy aktywów ich bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości 10 milionów euro.

W grupie średnich przedsiębiorstw znalazły się takie, które w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych⁵:

- wykazywały średniorocznie mniej niż 250 osób pracujących oraz
- osiągnęły roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający 50 milionów euro (równowartość w zł) albo sumy aktywów ich bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości 43 milionów euro.

¹ Rozporządzenie Komisji (WE) z 25 lutego 2004 r. nr 364/2004.

² Dz. U. Nr 173, poz. 1807, z późn. zm.

³ Tamże, art. 104

⁴ Tamże, art. 105.

⁵ Tamże, art. 106.

Przeliczanie na PLN wyrażanych w euro wielkości odbywa się według kursu średniego ogłoszonego przez NBP w ostatnim dniu roku obrotowego wybranego do określenia statusu przedsiębiorcy. Natomiast średnioroczne zatrudnienie określa się w przeliczeniu na pełne etaty. Przy obliczaniu średniorocznego zatrudnienia nie uwzględnia się pracowników przebywających na urloпах macierzyńskich i wychowawczych, a także zatrudnionych w celu przygotowania zawodowego.

LICZBA PRZEDSIĘBIORSTW

W Polsce pod koniec 2008 r. działało 3757,1 tys. podmiotów gospodarki narodowej⁶, w tym 99,87% stanowiły przedsiębiorstwa sektora MSP. Liczba ta stale rośnie, co świadczy o pozytywnym rozwoju gospodarczym Polski i dużej odporności na wahania rynku. Znaczącą przewagę mają tu podmioty sektora prywatnego.

TABL. 1. ZMIANY LICZBY PODMIOTÓW GOSPODARKI NARODOWEJ WEDŁUG SEKTORÓW

L a t a	Ogółem	Sektor			
		publiczny		prywatny	
		liczba podmiotów	w %	liczba podmiotów w tys.	w %
	w tys.				
2004	3576,8	134,5	3,8	3442,3	96,2
2005	3615,6	137,6	3,8	3478,0	96,2
2006	3636,0	138,8	3,8	3497,2	96,2
2007	3685,6	139,5	3,8	3546,1	96,2
2008	3757,1	124,5	3,3	3632,6	96,7

Ź r ó d ł o: opracowanie własne na podstawie: *Zmiany...* (2009).

Pozycja sektora prywatnego wynika z: udziału w tworzeniu produktu narodowego brutto (PKB), tworzenia nowych miejsc pracy, efektywnego wykorzystania zasobów, możliwości szybkiego dostosowania się do warunków na rynku, łatwego i bliskiego kontaktu z klientami czy możliwości szybkiego wyszukiwania nisz na rynku.

TABL. 2. LICZBA PRZEDSIĘBIORSTW WEDŁUG ICH WIELKOŚCI W TYS.

Przedsiębiorstwa według liczby pracujących	2007	2008
O g ó ł e m	3685,6	3757,1
Mikroprzedsiębiorstwa (do 9)	3502,3	3568,1
Małe przedsiębiorstwa (10—49)	150,1	154,9
Średnie przedsiębiorstwa (50—249)	28,5	29,3
Duże przedsiębiorstwa (250 i więcej)	4,7	4,8

Ź r ó d ł o: opracowanie własne na podstawie: *Zmiany...* (2009).

⁶ W całym artykule dane dotyczą przedsiębiorstw państwowych, spółek handlowych, spółek cywilnych, spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

Analizując przedsiębiorstwa według liczby pracujących obserwujemy dominującą rolę mikroprzedsiębiorstw. W 2008 r. stanowiły one 94,99% ogólnej liczby podmiotów. W stosunku do roku poprzedniego nastąpił ich wzrost o 1,9%. Liczba małych przedsiębiorstw wzrosła o 4,7 tys., czyli o 3,0% w porównaniu z 2007 r. Dobrze prosperujące małe przedsiębiorstwa osiągały na tyle dobre wyniki finansowe, że pozwoliło im to awansować do rangi średniego przedsiębiorstwa. Natomiast duże przedsiębiorstwa powiększyły się o 1,8%. Należy zaznaczyć, że wzrost przedsiębiorstw jest długofalowy ze względu na czas, jaki potrzebny jest na powiększenie swojej działalności, nakładów inwestycyjnych oraz kapitałowych. Tendencja wzrostowa wskazuje na pozytywną kreatywność przedsiębiorców, ich rozwój, duży potencjał oraz szanse i możliwości na wielu rynkach.

Najwięcej przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą było w województwach mazowieckim i śląskim (odpowiednio 17,28% i 11,42% ogółu), natomiast najmniejszym odsetkiem przedsiębiorstw odznaczały się województwa podlaskie (2,4) i opolskie (2,56).

Najwięcej przedsiębiorstw działa w regionach najbardziej rozwiniętych, gdzie są dobre warunki finansowe, popytowe i infrastrukturalne. Największy odsetek małych i średnich przedsiębiorstw był w woj. mazowieckim (17,25). Podmioty duże w tym regionie stanowiły 0,03% ogółu przedsiębiorstw. W dużych miastach i na ich obrzeżach są sprzyjające warunki do otwarcia nowego przedsięwzięcia. Stanowią one centra rozwoju pełniące rolę ośrodków administracyjnych, będące motorem wzrostu i rozwoju gospodarczego oraz społecznego i regionalnego. Natomiast w województwach słabiej rozwiniętych liczba przedsiębiorstw jest znacznie niższa.

We wszystkich województwach dominowały mikroprzedsiębiorstwa — najmniej funkcjonowało ich w woj. śląskim — 94,21%, zaś najwięcej w woj. zachodniopomorskim — 96,22%. Z kolei duże przedsiębiorstwa w żadnym województwie nie przekroczyły progu 0,2%. Sytuacja ta wynika ze znacznie mniejszego udziału sektora publicznego (3,3% ogółu przedsiębiorstw w 2008 r.) w ogólnej liczbie podmiotów działających w gospodarce polskiej.

**TABL. 3. STRUKTURA PRZEDSIĘBIORSTW WEDŁUG ICH WIELKOŚCI
W WOJEWÓDZTWACH W 2008 R. W %**

Województwa	Przedsiębiorstwa			
	mikro	małe	średnie	duże
Dolnośląskie	95,87	3,34	0,67	0,12
Kujawsko-pomorskie	95,03	4,01	0,84	0,12
Lubelskie	95,05	4,10	0,74	0,11
Lubuskie	94,90	4,20	0,78	0,12
Łódzkie	94,51	4,55	0,83	0,11
Małopolskie	94,58	4,52	0,78	0,12
Mazowieckie	95,30	3,78	0,75	0,17
Opolskie	95,48	3,66	0,76	0,10
Podkarpackie	94,54	4,46	0,85	0,15
Podlaskie	95,28	3,82	0,78	0,12
Pomorskie	95,05	4,07	0,77	0,11
Śląskie	94,21	4,82	0,83	0,14
Świętokrzyskie	95,16	3,96	0,76	0,12
Warmińsko-mazurskie	94,28	4,67	0,93	0,12
Wielkopolskie	94,41	4,60	0,86	0,13
Zachodniopomorskie	96,22	3,08	0,62	0,08

Ź r ó d ł o: opracowanie własne na podstawie: *Zmiany...* (2009).

Według PKD najwięcej przedsiębiorstw funkcjonowało w sekcji handel i naprawy. Największy udział stanowiły przedsiębiorstwa sekcji handel i naprawy — 30,25% w 2008 r.

ZATRUDNIENIE W SEKTORZE MSP

Analizując dane⁷ za 2007 r. można zauważyć, że tempo wzrostu liczby pracujących w przedsiębiorstwach było wyższe niż rok wcześniej. Najwyższe tempo wzrostu liczby pracujących odnotowano w 2007 r. wśród dużych przedsiębiorstw — 7,3%. Najniższy przyrost liczby zatrudnionych wystąpił w latach 2005 i 2006 w małych przedsiębiorstwach i kształtował się na poziomie 0,5%.

W badanym okresie największą liczbę osób zatrudniały mikroprzedsiębiorstwa (średnio 40,8% ogółu pracujących). Udział pracujących w małych i średnich przedsiębiorstwach wynosił odpowiednio — 11,2% i 18,1%.

TABL. 4. PRACUJĄCY W PRZEDSIĘBIORSTWACH

L a t a	Ogółem	Przedsiębiorstwa według liczby pracujących			
		do 9	10—49	50—249	powyżej 249
Liczba pracujących w tys. osób					
2004	8160,7	3383,5	967,3	1461,5	2348,4
2005	8287,5	3403,1	972,0	1494,1	2418,3
2006	8556,1	3474,6	976,4	1542,4	2562,7
2007	8969,3	3592,8	1007,5	1619,3	2749,7
Rok poprzedni = 100					
2004	100,3	99,6	101,4	98,8	101,7
2005	101,6	100,6	100,5	102,2	103,0
2006	103,2	102,1	100,5	103,2	106,0
2007	104,8	103,4	103,2	105,0	107,3
Struktura w %					
2004	100,0	41,5	11,9	17,9	28,8
2005	100,0	41,1	11,7	18,0	29,2
2006	100,0	40,6	11,4	18,0	30,0
2007	100,0	40,1	11,2	18,1	30,7

Ź r ó d ł o: opracowanie własne na podstawie: *Raport...* (2009).

Wzrost udziału liczby pracujących w sektorze MSP ogółem świadczy o rosnącej roli mniejszych podmiotów w gospodarce, ale nie należy wyciągać wniosku, że podmioty te odgrywają większą rolę w kreowaniu nowych miejsc pracy niż duże firmy.

Pozytywne zmiany, które zaobserwowano na rynku pracy, następowały w wyniku spadku bezrobocia i wzrostu zatrudnienia.

WYNIKI FINANSOWE PRZEDSIĘBIORSTW SEKTORA MSP

W 2007 r.⁸ przychody przedsiębiorstw ogółem z całokształtu działalności wyniosły 2887,7 mld zł i były wyższe o 31,7% w porównaniu z 2004 r. Analizując

⁷ Brak danych za 2008 r. w publikacjach PARP.

⁸ Brak danych za 2008 r. w publikacjach PARP.

przychody w poszczególnych grupach firm można zauważyć, że najszybszym tempem wzrostu przychodów odznaczały się średnie przedsiębiorstwa (16,2%) i duże firmy (15,8%), zaś najniższe tempo wystąpiło w mikroprzedsiębiorstwach (5,4%). W latach 2004—2007 dynamika przychodów w tej grupie przedsiębiorstw odznacza się wysoką zmiennością. O ile w latach 2004 i 2006 dynamika kształtowała się na poziomie 9,0% oraz 15,1%, to w latach 2005 i 2007 wynosiła odpowiednio tylko 2,2% i 5,4%.

Ze względu na różnice tempa wzrostu przychodów, udział MSP w przychodach ogółem kształtował się w przedziale od 59,1% (2007 r.) do 61,7% (2004 r.). Na wynik ten wpłynęły głównie relatywnie gorsze wyniki mikroprzedsiębiorstw, których udział w przychodach ogółem spadł o 1,64 p.proc. (z 24,9% do 23,2%).

TABL. 5. PRZYCHODY Z CAŁOKSZTAŁTU DZIAŁALNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW

L a t a	Ogółem	Przedsiębiorstwa według liczby pracujących			
		do 9	10—49	50—249	powyżej 249

Przychody w mld zł

2004	2193,1	541,4	324,3	487,1	840,3
2005	2264,4	553,1	322,5	501,4	887,4
2006	2558,7	636,7	340,2	561,3	1020,5
2007	2887,7	671,1	382,2	652,4	1182,0

Rok poprzedni = 100%

2004	112,4	109,0	107,8	115,3	114,9
2005	103,3	102,2	99,4	102,9	105,6
2006	113,0	115,1	105,5	112,0	115,0
2007	112,9	105,4	112,4	116,2	115,8

Struktura w %

2004	100,0	24,7	14,8	22,2	38,3
2005	100,0	24,4	14,2	22,1	39,2
2006	100,0	24,9	13,3	21,9	39,9
2007	100,0	23,2	13,2	22,6	40,9

Ź r ó d ł o: opracowanie własne na podstawie: *Raport...* (2009), PARP, Warszawa.

Największe przychody w 2007 r. osiągnęły przedsiębiorstwa należące do sektora MSP, działające w sekcji handel i naprawy. Mimo spadku o 2,2 p.proc. w stosunku do 2004 r., firmy te osiągnęły 48,0% ogółu przychodów wytworzonych przez sektor MSP. Przedsiębiorstwa funkcjonujące w sekcji budownictwo i przemysł odnotowały wzrost udziału w przychodach odpowiednio o 1,6 p.proc. i 0,8 p.proc., natomiast w pozostałych sekcjach odnotowano jedynie niewielkie zmiany tego wskaźnika.

W latach 2004—2007 można zauważyć znaczną poprawę wyniku finansowego brutto i netto we wszystkich grupach przedsiębiorstw. Sytuacja ta spowodowana była szybszym tempem wzrostu przychodów z całokształtu działalności niż kosztów związanych z prowadzoną działalnością. Niestety, w roku 2008 nastąpiło załamanie dobrego trendu, co spowodowało obniżenie wyniku finansowego w ujęciu nominalnym dla przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób o 22,32%. Spadek wyniku finansowego odnotowały wszystkie grupy przedsiębiorstw, funkcjonujące niemalże we wszystkich sekcjach. Sytuacja ta wynikała z kryzysu finansowego na rynku światowym. Odzwierciedleniem tej sytuacji było także pogorszenie stopy zysku brutto (spadek o 2,05 p.proc.) i netto (spadek o 1,7 p.proc.) oraz stopy rentowności aktywów (spadek o 2,12 p.proc.).

W latach 2004—2007 prawie wszystkie przedsiębiorstwa odznaczały się poprawą stopy rentowności aktywów (oprócz dużych przedsiębiorstw, gdzie wystąpił spadek tego wskaźnika o 0,3 p.proc.). Najwyższy poziom osiągnął ten wskaźnik w grupie małych przedsiębiorstw — 6,97% (wzrost o 1,66 p.proc.

w stosunku do 2004 r.). Sytuacja ta była wynikiem wzrostu o 6,2 p.proc. udziału jednostek rentownych w tej grupie przedsiębiorstw.

TABL. 6. WSKAŹNIKI FINANSOWE PRZEDSIĘBIORSTW

Przedsiębiorstwa według liczby pracujących	2004	2005	2006	2007	2008
Wynik finansowy brutto w mld zł					
Do 9	88,4	78,6	101,2	127,7	99,2
10— 49	11,8	11,9	14,5	20,5	18,6
50—249	20,8	18,6	27,2	32,6	25,6
Powyżej 249	55,7	48,2	59,5	74,6	54,9
Wynik finansowy netto w mld zł					
Do 9	71,5	62,6	82,1	105,7	78,6
10— 49	9,8	9,8	12,1	17,5	15,2
50—249	16,9	14,6	22,3	27,6	20,4
Powyżej 249	44,8	38,2	47,6	60,6	42,9
Stopa zysku brutto w %					
Do 9	5,74	4,91	5,59	6,18	4,13
10— 49	4,49	4,46	5,00	6,29	5,07
50—249	4,56	4,00	5,25	5,54	3,93
Powyżej 249	6,78	5,53	5,94	6,47	4,29
Stopa zysku netto w %					
Do 9	4,64	3,91	4,54	5,11	3,41
10— 49	3,74	3,68	4,18	5,37	4,15
50—249	3,70	3,15	4,32	4,69	3,13
Powyżej 249	5,45	4,38	4,75	5,26	3,35
Stopa rentowności aktywów w %					
Do 9	6,03	4,84	5,79	6,35	4,23
10— 49	5,31	4,95	5,81	6,97	5,65
50—249	5,33	4,41	6,05	6,23	4,41
Powyżej 249	6,55	5,00	5,68	6,24	3,81
Udział jednostek rentownych w %					
Do 9	76,0	75,0	78,6	81,8	77,7
10— 49	75,1	74,4	77,9	81,3	78,2
50—249	76,9	75,5	79,4	82,6	76,9
Powyżej 249	81,2	79,3	81,7	82,9	76,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centrum Informacji Społeczno-Gospodarczej na bazie F-01.

Począwszy od 2004 r. (oprócz 2008 r.) wszystkie przedsiębiorstwa odczuwały poprawę płynności finansowej. Wszystkie wskaźniki przyjmowały wartości wyższe niż w latach ubiegłych. Wyjątek stanowiły duże przedsiębiorstwa, które w 2007 r. uzyskały nieco niższe wartości wskaźnika podwyższonej wartości płynności finansowej i wysokiej płynności finansowej. W roku 2008 jedynie przedsiębiorstwa średnie poprawiły nieznacznie swoją płynność finansową.

TABL. 7. WSKAŹNIKI PŁYNNOŚCI FINANSOWEJ PRZEDSIĘBIORSTW

Przedsiębiorstwa według liczby pracujących	2004	2005	2006	2007	2008
Wskaźnik płynności					
Do 9	1,31	1,38	1,41	1,44	1,40
10— 49	1,14	1,32	1,45	1,52	1,48
50—249	1,32	1,37	1,40	1,46	1,49
Powyżej 249	1,37	1,40	1,41	1,41	1,34
Wskaźnik podwyższonej płynności finansowej					
Do 9	0,93	0,98	1,01	1,01	0,98
10— 49	0,80	0,95	1,02	1,05	1,02
50—249	0,93	0,99	1,00	1,02	1,03
Powyżej 249	0,98	1,00	1,02	0,99	0,94
Wskaźnik wysokiej płynności finansowej					
Do 9	0,29	0,32	0,35	0,34	0,35
10— 49	0,22	0,28	0,31	0,32	0,35
50—249	0,26	0,28	0,31	0,33	0,34
Powyżej 249	0,34	0,35	0,38	0,36	0,35

Źródło: jak przy tabl. 6.

Firmy osiągnęły poziomy płynności uznawane za optymalne (w przedziale 1,2—2,0 dla wskaźnika płynności oraz ok. 1 dla wskaźnika podwyższonej płynności). W przypadku przedsiębiorstw małych i średnich przyczyną poprawy wskaźników płynności był wzrost zapasów, których dynamika była najwyższa spośród składników aktywów obrotowych. Jednak należy zaznaczyć, że z jednej strony wzrost wskaźników płynności jest korzystny dla przedsiębiorstw, gdyż

zwiększa ich wiarygodność jako kredytobiorcy, ale z drugiej strony zbyt wysokie wartości tego wskaźnika sugerują brak wykorzystania w sposób optymalny wolnych środków finansowych w firmie. Może to świadczyć o niewłaściwym zarządzaniu finansami w przedsiębiorstwie.

Podsumowanie

Sektor małych i średnich przedsiębiorstw przyczynia się w dużym stopniu do rozwoju gospodarczego na szczeblu regionalnym i lokalnym, czego efektem jest wpływ na rozwój całej gospodarki. Małe i średnie przedsiębiorstwa stanowią znaczącą siłę napędową w dążeniu do uzyskania równowagi rynkowej, kształtowaniu korzystnych tendencji popytu i zatrudnienia, a także wzrostu innowacyjności i konkurencyjności gospodarki.

Z przeprowadzonej analizy statystycznej sektora małych i średnich przedsiębiorstw można wyciągnąć następującą ocenę:

- liczba przedsiębiorstw wykazuje tendencję wzrostową. W roku 2008 nastąpił wzrost ich liczby o 5,0% w stosunku do 2004 r. Przedsiębiorstwa należące do sektora MSP stanowiły 99,87%;
- najwięcej przedsiębiorstw działało w województwach mazowieckim i śląskim (odpowiednio 17,3% i 11,4%). Sytuacja ta wynika z faktu, że te regiony są najbardziej rozwinięte pod względem infrastrukturalnym oraz występują tam dobre warunki popytowe;
- we wszystkich województwach dominowały mikroprzedsiębiorstwa. Największy ich odsetek był w woj. zachodniopomorskim (96,2%);
- w badanym okresie małe i średnie przedsiębiorstwa najczęściej prowadziły działalność w sekcji handel i naprawy;
- największa liczba osób (ponad 40%) zatrudniona była w mikroprzedsiębiorstwach. W dużych przedsiębiorstwach — stanowiących w 2007 r. 0,13% ogółu przedsiębiorstw — zatrudnionych było 31,0% pracujących w sektorze przedsiębiorstw;
- w latach 2004—2007 poprawiła się kondycja finansowa przedsiębiorstw. Na koniec okresu badawczego przychody z działalności były wyższe o 31,2% w stosunku do 2004 r.;
- w 2008 r. wynik finansowy netto dla przedsiębiorstw (oprócz mikroprzedsiębiorstw) spadł o 22,32% w porównaniu do roku wcześniejszego;
- w latach 2004—2007 wszystkie przedsiębiorstwa odczuwały poprawę płynności finansowej. Na skutek kryzysu światowego w 2008 r. nastąpiło pogorszenie płynności finansowej przedsiębiorstw, ale nadal kształtowała się na poziomie uznawanym za optymalny.

Rozwój sektora MSP ma fundamentalny wpływ na sukces gospodarki polskiej. Wzrost liczby przedsiębiorstw funkcjonujących w tym sektorze oraz dobre

wyniki finansowe świadczą o prawidłowym rozwoju tego sektora i wzroście jego roli w gospodarce kraju.

dr Anna Wolak-Tuzimek — *Politechnika Radomska*

LITERATURA

Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2005—2006; 2006—2007; 2007—2008 (2007, 2008, 2009), PARP, Warszawa

Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w 2008 (2009), GUS, Warszawa

SUMMARY

The paper presents the basic data describing the sector of small and medium sized enterprises. The statistical data published by Central Statistical Office, Ministry of Economy and the Polish Agency for Enterprise Development have been used. The changes in the number of economic entities in years 2004—2008 have been presented. There has been also presented the level of enterprises in all provinces, taking small and medium sized enterprises into a special consideration. The level and structure as well as dynamics of employment in the enterprises have been discussed. The analysis of financial situation of the small and medium sized enterprise sector has been carried on taking into consideration their revenues, net financial results, profit rates, earning capacity and financial availability.

РЕЗЮМЕ

В статье представляются основные показатели характеризующие сектор малых и средних предприятий (МСП) на основе статистических данных опубликованных ЦСУ, Министерством экономики и Польским агентством развития предпринимательства. Статья обсуждает изменения числа субъектов национальной экономики в 2004—2008 гг, а также предприятий по воеводствам, с обращением особого внимания на малые и средние. В статье были охарактеризованы структура и динамика числа работающих в этих предприятиях. Обследуя доходы, финансовый результат нетто, уровень прибыли, рентабельность и ликвидность был проведен анализ финансового положения сектора МСП.